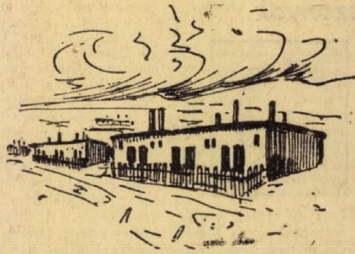

ÚJ VÁROSUNK: OROSLÁNY

Esett az eső szombaton. Az oroslányi II-es körzet pártszervezetének helyisége zsúfolásig megtelt. Akik az ajtón kívül rekedtek, nyakukat a válluk közé húzták, gallérjukat felhajtották. A hideg északi szél szabadon nyargalt a pártszervezet székháza körül épült földszintes házak között, megbíbalta a kívülállókat kabátját, de az oroslányiak nem tágitottak. Nem kisebb dologról volt szó a teremben, mint arról, hogy Oroszlány, megyénk legfiatalabb bányásztelepülése várossá alakul. Varga Béla elvtárs, a községi tanács elnöke lelkesen magyarázta, hogy milyen nagy fejlődés előtt áll az új bányászváros. Rövid pár év alatt 30.000 lakosú várossá nő. Az ünnepély résztvevői boldogan figyelték szavait, hiszen a várossá alakulás azt jelenti, hogy hamarabb teljesülnek kívánságaik. Gyorsabban lépül a kultúrpalota, strandfürdő, több iskola, gyorsabban rendezik az utakat. Grácia István, az építkezés vezetője ott az ünnepélyen megígérte, hogy még ez évben terven felül felépítik a kultúrpalotát.

★

Ha a helység várossá alakul, rendszerint megkérdik, hogyan fejlődött odáig, mivel érdemelte ki a megtiszteltetést. Oroszlány város esetében nehéz a multat megmutatni, mert

Régi oroslányi barakkok.

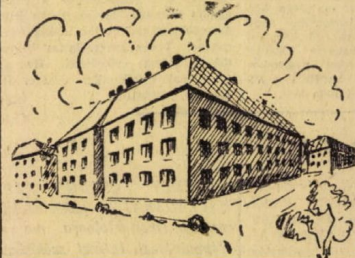
nincs, illetve nagyon rövid a multja. A bányásztelep csak pár éves multra tekint vissza, Oroszlány község pedig, ahonnan a város nevét nyerte, megyénk többi községei között viszonylag fiatal település. Elnevezését a monda szerint régi várától nyerte, melynek kapuját két kőoroszlán díszítette, de az őslakó parasztek úgy magyarázzák, hogy a vár ura két rossz lányt tartotta fogva a várban s így e szavakból nyerte nevét: „O-rossz-lány”. Az ilyen mese szájról szájra jár. Nagyapák mesélik csillogó szemű unokáiknak és a kicsik szeme tóra nyílik a várban fogva tartott lányokról szóló mese hallatára.

A várnak ma már nyoma sincs. Belepte az idők pora. Kővel széthordták a falusias házépítéshez. Nehéz volt itt az élet. A Vértes-hegység egészen a faluig húzódik. Lákól vágják az erdőt, földet, élethelehetőséget kerestek maguknak. A föld homokos, silány volt, sovány kenyeret adott. Fajfaragással, faszénegéssel, hamuzsír-főzéssel és mészégetéssel foglalkoztak a földművelés mellett. Az oroslányi parasztek bejárták az egész országot. Portékáikat hordták faluról falura. Petrák Pálné Oroszlány tanácsának kedvesarcú elnökhelyettese mosolyogva meséli, hogy édesapjának 12 hold földje volt, még sem éltek meg belőle. Az volt a szokás minden háznál, hogy az asszony művelte a sovány földet, az ember az országot járta. Így nevelte fel a gyermekeit.

Ez a falu multja. De régen nem járják már az országutakat az oroslányi parasztek. Eletet ad a bánya, Oroszlány kincse, a szén.

Gyönyörű kilátás nyílik a Vértes-hegység oldaláról az alig négyéves bányásztelepre. A homokos domb aljában az emeletes házak utcákba sorakoznak. A domb tetején a vājártanuló iskola oszlopos homlokzatával koronázza meg az egész építkezést. A domb mögött húzódik a régi Oroszlány falu, amely szerves része lesz az épülő városnak. A magasban a függőpályákon csillék mennek és jönnek. Viszik az osztályozóra az aknák kincsét, úresen fordulnak és újra elütnnek valamelyik bánya lejtánkjában. Az úton műszakváltás idején vājártanuló iskolások meneteinek a bányák felé. Csengő daluk szétárad az utcákon. Gyereksereg kíséri őket egy darabig. Autobuszok kavargják fel az utca porát, viszik a bányászokat az egymástól távolfekvő aknába.

Sok bánya dolgozik már Oroszlányon. Az elsőt, a XVI-os aknát még 1938-ban kezdték mélyíteni. A bányával egyidőben felépítették az oroslányi-tatabányai kőtéglapályát is. Tatabánya akkori urai ugyanis azt gondolták, hogy Oroszlálynak nincs nagy szénvagyon, szükségtelen külön szénárat kialakítani és

Oroszlányi házior

Oroszlány szénét tatabányai szénnek adták el. Még a felszabadulás előtt kezdték a XVII-es aknát is építeni, de termelő üzemébe a felszabadulás után lett. A sivár pusztaságba nehezen

kapott a MAK szénbányászokat. A bányászoknak csak baraképületeket építettek ideiglenesen, mivel úgy gondolták, hamarosan befejeződik az üzem. A legtöbb bányász Bohodról, Kecskédéről, Pusztavámról járt. Az idősebb Heller Ferenc vājár a felszabadulás előtt egy nagy télen úgy eltűnt az erdőben, hogy Pusztavámról este 6 órától másnap 3 órára ért az aknára. A hosszú utat gyalog tette meg minden bányász.

Rohamos fejlődésnek indult Oroszlány a felszabadulás után. Egymásután nyitlak az aknák. A XVII-es, XIX-es, XX-es akna, befejezték a XXI-es akna szénmezejének kutatóját is és keresik a XXII-es aknát. Az erdőben örökösen zúgnak a mélyfúrógépek, feltárják az erdő vagyonát. Itt találtak az elmúlt évben állig pár méterre a föld alatt szentet és ma már lejtánkját építene, hogy a telep mélyebben fekvő szénét is felhozzák.

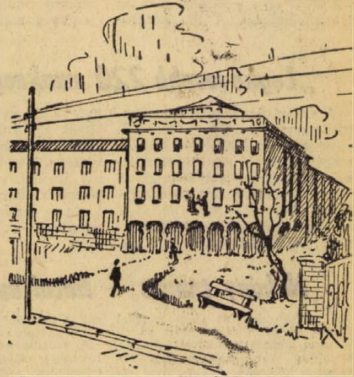
A bányák mellett sok mindenről nevezetes Oroszlány. Elsősorban arról, hogy amit ma felépítene, holnap már kicsinek bizonyul. Állandó lakáshiánnyal küzdenek. Az elmúlt év szeptembertől januárig 14.600-ról 18.600-ra szaporodott a város lakossága és azóta is többszázan érkeztek. Na és a természetes szaporodás sem megvetendő. Az idegenek, az utcákat járva fellélik: sok a gyerek. Hancurozó apróságok szaladgálnak az utcákon, már az új óvoda sem tudja befogadni őket. Találomra bementem egy lakásba. Timár János, a XVI-os akna szfahanovista frontmestere fogadott. Nevetve mutatta be 7 gyermekét. A legkisebb 5 hónapos, a legidősebb 12 éves.

— Nagy öröm a gyermek — mondja — között pihenem ki magam. Nagy gondot sem ad, közel 4000 forintot keresek. Hely is van számukra — mutatja meg a többszobás lakást.

Felesége mosolyogva mondja, hogy nem ők az egyedüli nagycsaládok a házban. Licško Gyula aknászéknél 5 gyermek van. Csányi Józsefknél kettő, de van olyan épület is, ahol 40 gyermek koptatja a lépcsőket.

Az oroslányi bányászok nem félnek a gyermekeiktől. Az apróságok jól iltözöttek. A 4—5000 forintos kereset sem ritkaság. Elmondják, hogy átlagosan háromezer forintot keres minden bányász. Egy hónap mulva átadják az új hatalmas üzletházat és akkor nem lesz hiba az ellátással sem.

Igy élnek Oroszlány-bányán. Leány szállója előtt magas szőke fiú áll. A menyasszonyát várja, hogy elkísérje munkahelyére. Gudics Mária egészséges piros arca mosolyra derül, amint meglátja. A fiú Brenbergbányáról jött el Oroszlányra, a lány Balatonfüredről. Itt találták meg a boldogságukat. A fiú háromezer forintot keres, a lány ezerszázat, nem félnek a jövőtől. Mire megesküdnék, felépül az új ház, amelyben ők is lakást kapnak.

Az oroslányi vājártanuló iskola főbejárata.

A fiatalok a kultúrotthonban szórakoznak. Esténként próbálnak. A táncscoportot Marada Győző tanítja. A fiatal 18 éves csillás példás rendet tart a táncscoportban. Az eredmény nem is marad el, vasárnap a körzeti táncbemutatón első lettek. Első lett a színjátszóscoport, második lett a zenekar.

Oroszlány tovább épül. Ez évben 300 lakást építenek fel. A mostani Malomster-úton végig háromemeletes üzletházak létesülnek, felépül az új filmszínház és egy új nyolctantermes iskola, bölcsőde, óvoda. Két hét mulva már meg is kezdik a lakások építését. A tervrajz olyan épületet is mutat, amelyben 200 lakás lesz. A vājáriskolától nem messze felépül a kultúrpalota, kultúrpark. Új munkásszállók létesülnek. A városközpont pedig még nincs is a tervrajzon. Négy év alatt lebelonozzák Oroszlány útjait, a Tatabányát Oroszlánnyal összekötő utat már építik.

Sok ezer ember él majd az új városrészekben. Munkájuk biztosított. Az új bányák készülnék. A termelés emelkedésével emelkedik az éghető pala termelése is és a közeljövőben felépül egy palatóró üzem külön pályaudvarral, amely naponta 100 vagon palát szállít az Erőműveknek. A sok terv között azonban feltűnt, amiről az illetékesek valószínűleg elfeledtek, szülőotthon építése. A város lakossága szaporodik, s erre is szükség van.

Este kigyúlnak a vörös csillagok az aknák tornyain. Az oroslányi bányászok teljesítik kötelezettségüket. A csillagok vörös fénye szétárad az aknák udvarain és végig az egész új városban és még azon is túl...